

Software

Placený, nebo zdarma?

Ing. Simona Martínková
Masarykovo gymnázium, Plzeň

Obsah

- Co je to software
- Základní dělení software
- Počítačový program a autorský zákon
- Užitečné adresy a zdroje informací

Co je software

- **Software** (sw) – programové vybavení počítače
 - Označení software se někdy vztahuje jen na programy
 - Ale může se vztahovat i na data

Základní dělení

○ **Systemový software**

- operační systémy
- firmware (nedílná součást technického zařízení přímo od výrobce, bez něhož by toto zařízení nefungovalo)

○ **Aplikační software**

- programové vybavení, které je určeno pro přímou interakci s uživatelem (podle účelu např. antivirové programy, databázové systémy, grafické editory, internetové prohlížeče, poštovní programy...)
-

Vlastnictví software

- **Doložitelnost nabytí software** – za přiměřeně vyčerpávající lze považovat následující doklady:
 - **Nabývací doklad** = faktura, darovací smlouva, dodací list, prohlášení prodejce apod.
 - **Náležitosti nabývacího dokladu** = jasná identifikace dodavatele a odběratele, datum nabytí, specifikace produktu (název produktu, verze produktu, jazyková mutace, počet nabytých licencí, podpis nebo podpis a razítko).
 - **U OEM produktů** nestačí faktura s textem „Počítač se software...“ v celkové ceně. Vždy je třeba žádat na dokladech **specifikaci, o jaký software se jedná.**
 - Kromě nabývacího dokladu by uživatelé měli uchovávat **licenční smlouvy, certifikát autentičnosti (COA – Certificate of Authenticity).**
 - Doporučené je také ponechat si **originální instalační media.**

Základní typy licence

- Licencovaný software
 - Shareware
 - Freeware
 - Public domain
 - Trial verze
 - Plná verze zdarma
 - Lite verze a demoverze
-

Volně šířitelný

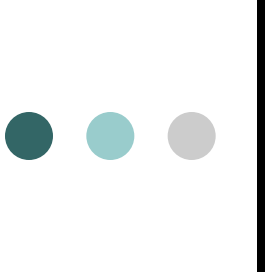

○ Shareware

- volně šířitelný
- placený – „nejdřív zkus a potom zaplat“
- chráněn autorskými právy – program a způsob distribuce nesmí nikdo svévolně měnit
- bývá časově nebo funkčně omezen (nagware, adware)
- začínající firmy, dobrý produkt se šíří sám

○ Freeware

- viz výše, ale plně funkční verze zdarma
- cardware, beerware...
- bezplatné užívání bývá omezeno pro nekomerční účely

Další volně šiřitelný sw

○ **Public domain**

- autor se formálně vzdal autorských práv
- programy lze zcela volně užívat (i pro komerční účely), upravovat a šířit
- k dispozici mohou být i zdrojové kódy

○ **Trial verze**

- zkušební verze komerčního programu
 - po skončení zkušební doby obvykle přestanou fungovat
 - kontrolované šíření (např. jen z oficiálních stránek firem – aktuální verze, získání kontaktu apod.)
-

„Volně šiřitelný“

○ Plná verze zdarma

- komerčních programů jako příloha v časopise
- nejsou volně šiřitelné
- po zkušební době obvykle nutná registrace, jinak omezení funkčnosti

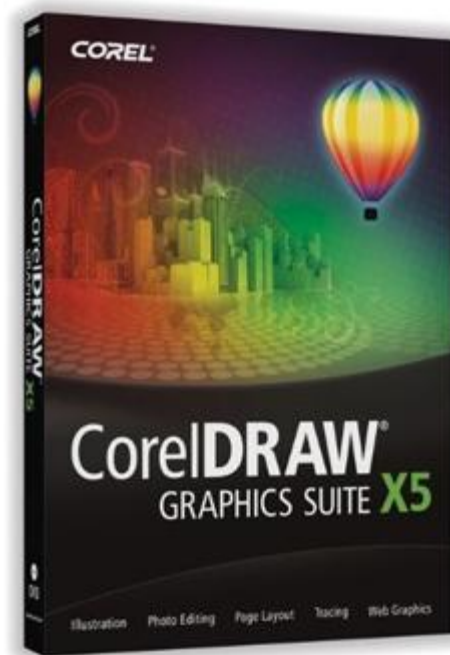
○ Lite verze a demoverze

- obvykle ochuzená verze komerčních programů
- často vytvořené pro konkrétní účel (dárek v časopise, OEM součást hardware...)

S počítačem, nebo bez?

- **OEM verze** (Original Equipment Manufacture)
 - produkt je vázaný na konkrétní hardware nebo i uživatele
 - nepřenositelný (nelze jej použít jinde, likvidace s počítačem)
 - cenově výhodný

Multilicence, nebo jednotlivě?

○ Multilicence

- na určitý počet počítačů (např. 20 + 1)
- síťová multilicence
- neomezená multilicence (např. všechny počítače ve škole + pro učitele doma pro přípravu na výuku)

Upgradovat, nebo updatovat?

- **Update/upgrade**

- zakoupení nové verze za předpokladu, že máme zakoupenou předchozí verzi (drobné/zásadní změny v programu)

- **Downgrade**

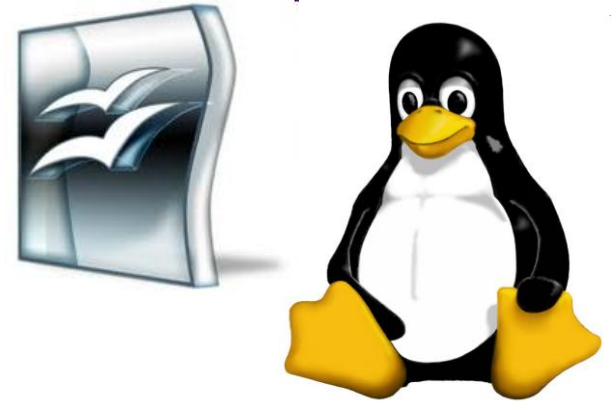
- instalace starší verze než jsme zakoupili (stejně prostředí na různých počítačích, pro starší počítače)
-

Svobodný software

- Svobodný software (free software) je druh software, který definují tyto čtyři svobody:
 - Svoboda používat program za jakýmkoliv účelem (např. i pro podnikání).
 - Svoboda studovat, jak program pracuje, a možnost přizpůsobit ho svým potřebám (zdrojový kód programu je volně k dispozici).
 - Svoboda redistribuovat kopie programu (jak původní, tak pozměněný).
 - Svoboda vylepšovat program a zveřejňovat zlepšení, aby z nich mohla mít prospěch celá komunita.
- Svobodný software může být poskytován jak zdarma, tak za úplatu.

Open Source

○ Open Source

- Každý svobodný software je zároveň Open Source software.
- Je to software s otevřeným (veřejným) zdrojovým kódem.
- Otevřenost zde znamená jak technickou dostupnost kódu, tak legální dostupnost.
- Licence software, která umožňuje, při dodržení určitých podmínek, uživatelům zdrojový kód využívat – prohlížet a upravovat, podílet se na vývoji (např. Linux, Open Office, Blender, Gimp...).

A co beta verze?

- **Betaverze** je softwarový produkt, na kterém je již opravena většina chyb, nicméně je stále nestabilní a na jeho chování se nelze spolehnout.
 - Betaverze jsou často volně ke stažení na internetu. Čistě komerční produkty jsou vystavovány zdarma z důvodu betatestu, což prakticky znamená, že lidé sami produkt otestují.
 - Chyby u těchto produktů se odesílají automaticky na sběrné servery.
-

Počítačový program a autorský zákon

- **Počítačový program je autorské dílo** (je chráněn jako dílo literární).

Zhotovení kopie

- Na zhotovení kopie **počítačového programu a elektronické databáze** se volné užití **NEVZTAHUJE!**
- Uživatel si může zhotovit **pouze záložní kopii** počítačového programu, který legálně vlastní.

Užitečné adresy a zdroje informací

- On-line zákony ČR – <http://business.center.cz/>
- Štědroň B., Ludvík M.: **Právo v informačních technologiích**, Computer Media, Kralice na Hané 2008
- O typech licencí
<http://www.root.cz/specialy/licence/uvodni-cast/>
- Informace o legálním užívání sw – <http://legalne.cz/>
- Stránky o sw – <http://www.sw.cz/>
- Stahování sw – <http://www.stahuj.cz>,
<http://www.slunecnice.cz>, <http://www.studna.cz>
- Business Software Alliance (BSA) – <http://www.bsa.cz> – mezinárodní „protipirátská organizace“, sdružující výrobce software v boji proti jeho nelegálnímu užívání (?!)